

A ma szempontjából tehát nevelő oktatás csak az lehet, amely emez *ontológiai*nak nevezett nevelői fogalom irányában dolgozik, amely tehát a legegényibb lelki-szellemi élet alakítására törekszik. Legelső követelmény, hogy a közösségi életben és a közösségi élet által történjék a nevelés, mert ez a legtermészetesebb útja annak, hogy az ember élményekhez jusson és cselekvésére alkalom nyíljk. Az iskolára vonatkozólag is tudjuk tehát, hogy magában az iskolai életben van a nevelő érték. Az oktatás ebben az iskolai életben csak részt követelhet magának, mint minden másirányú hatás; nem ér többet, sem kevesebbet, mint más tényező, és minthogy nem közvetlenül hat egyéni minőségünkre, szigorúan eredeti hivatását, az ismeretközlést szolgálja. Gyakorlati követelmény tehát, hogy az iskola legyen több, mint tanító intézmény, de nem csupán azért, hogy az oktatás útján igyekezzen közvetve nem értelmi síkba tartozó emberi minőségünkre hatni, hanem hogy az oktatás mellett mind nagyobb mértékben juttasson érvényre más nevelői tényezőket.

Ha összevetjük e történeti összeállítás elején álló herbarti követelményt a mai állásponttal, föltárul előttünk az a nagy űr, mely a fölvilágosodás optimizmusát a mai, lemondani tudó, sorsszerű adottságot elismerő belátástól elválasztja. Ezt látva, csak sajnálni tudjuk, hogy e gondolkodásra indító könyv nem világosabban és módszeresebben fejti ki a nevelő oktatás: a világnézetre való vezetés kérdésének a történelmi eszmeáramlatokkal való kapcsolatát.

Márcs Erzsébet.

E. Abry, P. Crouzet, J. Bernès, J. Léger: *Les Grands Écrivains de France illustrés. Fascicule I: Le Moyen-Age*, Paris, 1934. H. Didier. XII.+154 l., 110 képpel. Ára 13 frank.

Az utóbbi évek kedvező fordulatot érleltek az irodalmi tanításban: a körülményes életrajzokat, címekre és évszámokra vonatkozó száraz adatokat felváltotta maguknak az irodalmi műveknek eleven ismertetése és ismerete; az irodalomtörténet helyébe a tanításnak észszerű módja: az irodalomismeret lépett. Ez az elvi szempont középiskolai utasításainkban is kifejezésre jut: „A magyar nyelvi és irodalmi oktatás alapja és középpontja minden fokon az *olvasmány*, amely mint becses tartalomnak művészi kifejezése, az összhangzó nevelésnek legértékesebb és leghatásosabb eszköze... A magyar nyelv tanításának legkiemelkedőbb célja, hogy a nemzeti érzést és gondolkodást, amint megnevesítve irodalmunk örökbecsű lapjain jelentkezik, átörökítse a jövő nemzedékre.“

Ennek a célnak szolgálatában áll az előttünk levő könyv is; a rávezető módszert a szerzők részletesen kifejtik az előszóban, amelynek élén e két jellemző szó olvasható: *Les oeuvres d'abord!* Szakítanak az összefüggés nélkül egymás mellé sorakoztatott szemelvényekkel és olyan kimagasló részeket közölnek, amelyek az íróra és a műre egyaránt jellemzők. Ezt az eszme-kapcsolatot kiegészíti a mindenkori környezetbe való kulturális beillesztés, amit a szerzők korabeli kéziratokból, régi emlékművekből, templomokból és

múzeumokból összegyűjtött, mindvégig kellő magyarázattal kísért művészi-een reprodukált képanyaggal érnek el.

A könyv anyaga a *Chanson de Roland* és a *Maitre Pathelin* közé eső részt öleli fel. A módszeres tárgyalást sorrendben a tárgyalt műveknek következő részei szemléltetik: rövid tartalom; nyelvi és tárgyi magyarázattal kísért jellemző részletek, pl. a *Chanson de Roland*-nál: 1. a küzdelemre kész lovagok, 2. a sötét sejtelmek közepett folytatott harc, 3. a kürt, 4. Roland halála (a két első rész eredeti nyelven, a két utóbbi mai prózában). A könyv végén (123–50 l.) *Index des règles de l'ancienne langue* címmel a szerzők elismerésre méltó alapossgal 193 szabályon világítják meg a régi francia nyelvet.

Már ez a vázlatos ismertetés is mutatja, hogy a könyv tartalma és szintája messze felülmúlja a mi középiskolai francia nyelvtanításunk igényeit, ellenben igen jó szolgálatot tehet francia-szakos tanárjelölteknek. Szinte irígység fog el a pazar kiállítású könyv lapozgatása közben, amely ily kézzelfogható, meggyőző és művészi módon állítja a francia ifjúság elé nemzetének dicsőséges irodalmi multját.

kf.

Wilhelm Weischedel: Das Wesen der Verantwortung. Ein Versuch. 1933. Vittorio Klostermann Verlag, Frankfurt am Main. 110 l.

Szerzőnk az a szándék vezette vizsgálódásaiban, hogy a felelősséget, amelyről annyiszor s oly sokféle jelentésben esik szó, mint jelenséget tisztázza, igen változatos és bizonytalan értelmezéseiből kiemelve egységes lényegét kimutassa és az emberi lét érdekének megfelelően a maga helyére iktassa. Ennek elérése érdekében vállalkozott a „felelősség“ lényegének vizsgálatára, hogy meghatározhassa annak fogalmát.

A maga elé tűzött kettős feladatnak felel meg a mű beosztása is. Első részében találjuk a felelősségre mint jelenségre vonatkozó vizsgálatokat, második részében pedig a felelősség főformáinak fogalmi megállapításait és a felelősségnek általában való meghatározását. Feladatának egyfelől a felelősség elterjedt értelmezéseinek, másfelől három főformájának: a közösség iránt érzett társadalmi felelősségnek, az Isten iránt érzett vallásos felelősségnek és a magunk iránti felelősségnek magyarázatával oldja meg.

A felelősség megjelenési formáinak sokféleségében úgy teremt rendet, hogy a sokféle felelősségtüneményt egyesíti a meghatározásukat lehetővé tevő fogalomban. Az összehasonlítás során kimutatja, hogy a felelősség főalakjai mélység tekintetében is eltérnek egymástól. A legmélyebb a magunkról önmagunknak számot adó felelősség. A társadalmi és vallásos felelősség is erre utal vissza, mint amely az emberi lét alapjaiban gyökerezik. Ez dönti el, hogy a sokféle felelősség között melyek azok, amelyeket köteles számadásként fogunk fel.

E vizsgálatokból, amelyekkel a szerző megkísérli a felelősség lényegének meghatározását, az is kitűnik, hogy a felelősség főformái, bármennyire különbözőnek, egységes vázlatot adnak, a jellemző vonásokban megegyeznek.